

6. İSTANBUL GÜVENLİK KONFERANSI

**Kovid-19
Sonrası Geleceğin
Güvenlik Kurumları ve
Stratejik Dönüşüm;
Asker, Polis, Jandarma,
İstihbarat, Diplomasi
ve Sosyo-ekonomi**

AÇILIŞ KONUŞMASI

**Süleyman ŞENSOY
TASAM Başkanı**

**“Post-Korona Dünyada
Ekonomi, Güç ve
Güvenlik”**

(5 Kasım 2020)

Kurumsal
Destek

Milli Savunma ve Güvenlik Enstitüsü
National Defence and Security Institute

TASAM
TÜRK ASYA STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
TURKISH ASIAN CENTER FOR STRATEGIC STUDIES

Altın
Sponsor

Gümüş
Sponsor

Bronz
Sponsor

**TÜRKHAVACILIK
UZAYSANAYİİ**

Marka
Sponsoru

FNSS

Medya
Sponsoru

GLOBAL SAVUNMA
STRATEJİ | GÜVENLİK | SAVAŞ TEKNOLOJİLERİ | İSTİHBARAT

Öncelikle tüm katılımcılarımıza içtenlikle hoş geldiniz diyorum. Bu yıl pandemi nedeniyle 5 ayrı salonda büyük ölçüde çevrimiçi yapmak zorunda kaldığımız 6. İstanbul Güvenlik Konferansı ve alt etkinliklerinin, ülkelerimiz ve dünya için stratejik, tarihe iz bırakan sonuçlar üretmesini diliyorum.

6. İstanbul Güvenlik Konferansı'nı TASAM ile Millî Savunma ve Güvenlik Enstitüsü olarak "Kovid-19 Sonrası Geleceğin Güvenlik Kurumları ve Stratejik Dönüşüm; Asker, Polis, Jandarma, İstihbarat, Diplomasi ve Sosyo-ekonomi" ana temasıyla düzenliyoruz. Yaklaşık bir yıldır devam eden çalışmalarda kolaylaştırıcı rol, katkı ve katılımları ile bize destek olan Dışişleri Bakanlığımız başta olmak üzere ilgili tüm iç ve dış resmî, sivil otoritelere, hassasiyet ve farkındalık gösteren sponsorlarımıza, emeği geçen tüm seçkin paydaşlarımıza ve TASAM'ın özverili yönetici ve çalışanlarına içtenlikle şükranlarımızı sunuyorum.

Baştan beri hibrit olarak öngörülen Konferans ve alt etkinliklerinin fiziki toplantılarını; buradan alınacak sonuçlara göre, pandemi kısıtlarını da gözetererek asker, polis, jandarma, istihbarat vb daha müstakil başlıklar altında önümüzdeki günlerde düzenleyip ilgili otoritelere somut, teknik yol ve politika haritaları sunmayı planladığımızı da yüksek bilgilerinize sunuyorum.

Geçen yıl ilki Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde yapılan Denizcilik ve Deniz Güvenliği Forumu'nun ikincisini, Afrika ve Körfez inisiyatiflerine ilaveten bu yıl Konferans kapsamında yapıyoruz. "Hint Okyanusu'ndan Atlantik'e Geleceğin İnşası" ana teması ile yapılacak Forum'un Doğu Akdeniz başta olmak üzere Türkiye'nin Mavi Vatan kapasite inşasına, dost ve kardeş ülkelerle olan işbirliğinin yücelmesine stratejik katkı sunmasını ayrıca diliyorum. GİSBİR ve İnce Denizcilik'e hassasiyet ve ilgileri için müteşekkirimiz. Bu konuda da hibrit çalışmaların devam edeceğini teyit ediyoruz.

"SARS-CoV-2" (Şiddetli Akut Solunum Yolu Sendromu Koronavirüsü 2) olarak tanımlanan yeni tip koronavirüse dair ilk vakanın Aralık 2019'da Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıkmasının ardından virüsün küresel ölçekte yol açtığı salgın Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından "pandemi" olarak ilan edilmiş ve uluslararası arena beklemediği bir kriz ile karşı karşıya kalmıştır.

Özellikle son 12 yıldır TASAM marifeti ile geliştirilen ve çok sayıda proje, program ve rapor ile somutlaştırılan makro ve sektörel ölçekli "stratejik dönüşüm" önerileri ile risk analizleri Türkiye'nin ve paylaşılan ülkelerin kamu, özel sektör ve sivil toplumunda ne yazık ki en hafif ifade ile yeterince karşılık bulamamıştır. Gelişen korona virüs salgını bu önerileri ve analizleri teyit eden ilk aşamadır. Güvenlik ve savunma ekosistemi başta olmak üzere hızlanmış travmalarla dönüşen güç ve mülkiyet modelinin doğru zamanlı yakalanması, pandemi ile birlikte çok daha zorlaşmıştır.

Küresel yönetim; teknolojik, ekonomik, askerî ve politik tehditler ile dengeleme süreçlerini takip ederken, pandemi tüm aktörleri hazır olmadıkları bir senaryo ile karşı karşıya bırakmıştır. Can güvenliğinin sağlanması uluslararası arenada dünya gündeminin ilk sırasına yükselmiş, bunun yanı sıra piyasalar, uluslararası ticaret, ülkeler arası ulaşım durma noktasına gelirken, birçok ulusal altyapı ve ekonominin yetersiz kaldığı görülmüştür. Bu küresel salgın, sağlık sistemleri gibi yumuşak alanları ikinci planda bırakan büyük güçler için ders niteliği taşımaktadır. Salgının kaç dalga hâlinde devam edeceği, aşı çalışmaları ve olası yan etkilerinin ne olacağı gibi öngörülemez durumlar, süre tahmini ve senaryoların hep güncel tutulmasını gerektirmektedir. Pandeminin mevcut ve gelecek projeksiyonunda birçok aktörün ekonomik ve politik stratejisinin, altyapısının olmaması, küresel krizin dayatacağı değişim ve dönüşümün habercisi durumundadır.

“Kontrollü Yönetişim” kavramı, altyapısının kontrolünü kaybetmeyen her ülke için temel paradigma olmaya aday gözükmektedir. Sıradaki virüsün ya da sofistike krizin adı ne olursa olsun mevcut pandemi küresel bir okuldur, fakat asıl olan; öğrenilen dersleri uygulayacak ekonomik, sosyal ve güvenlik altyapısını koruyabilmektir. Ülkelerin hayatı durdurmasının demografik sonuçlarının olağanüstü riskleri anlaşıldıkça, vaka sayılarına değil yoğun bakım, entübe ve vefat sayılarına bakılması gerektiği daha iyi anlaşılacaktır. Minimize edilmiş kayıplar, kötünün en iyi seçeneğidir. Yine devletler ve küresel yönetim için gıda, su ve sağlık güvenliği en büyük öncelik ve işbirliği alanı hâline gelmiştir.

Yaşanan pandemi güvenlik dâhil üretim, tüketim, büyüme ve konvansiyonel güç standartlarının değişimi için kritik bir milattır. Ulusal ve uluslararası bağışıklık sisteminin yeniden yorumlanması ve stratejik dönüşüm için senaryo ve hazırlıklar artık en öncelikli farkındalık olmuştur. Bu bağlamda TASAM tarafından proaktif olarak uzun süre önce Türkiye ile birlikte birçok ülkeye de en üst seviyede önerilen “Geleceğin Güvenlik Ekosistemi ve Stratejik Dönüşümü” her ülke için lokomotif öncelik hâline gelmiştir.

Sıradaki sofistike kriz alanı ya da salgının ne olacağını öngörmek oldukça zordur. Dünyanın büyük bölümünde güvenliğe karşı tehditlerin başka ülkelerin ordularından ziyade; ekonomik çöküş, politik baskı, kıtlık, aşırı nüfus artışı, etnik ayrılıklar, savaş, iç çatışmalar, bölgesel ve ulusal anlaşmazlıklar, doğa ve çevrenin tahribatı, terörizm, örgütlü suç, devletlerin kendi halklarına yönelik şiddet eylemleri, “salgın hastalıklar”, insan ve tehlikeli madde kaçakçılığı, silah ve uyuşturucu ticareti, kara para aklama, gelişmekte olan demokrasilerin piyasa istikrarlarını bozmaya yönelik büyük finans dolandırıcılığı gibi bir dizi sorundan kaynaklanacağını, mevcut pandemi büyük bir işaret fişegi olarak ortaya koymuştur.

2007-2008 küresel finans krizi, ABD’de 2011 yılında başlayan “Wall Street’i İşgal Et” eylemleri, Londra, Frankfurt ve Paris’teki öğrenci ve aktivist eylemleri, Orta Doğu ve Kuzey Afrika’yı etkisi altına alan Arap İsyanları ve Orta Doğu, Sahra-altı Afrika ve Doğu Asya’daki insani krizler; hukuk ve siyaset, güvenlik ve özgürlükler, popülizm, çoğulculuk ve demokrasi tartışmaları, dinî, etnik, sınıfsal, ırksal ve azınlıklara ilişkin fay hatları, pandemi ile birlikte (başta Batılı ülkelerde olmak üzere) çok daha kırılğan hâle gelmiştir.

Uluslararası kuruluşların etkinliği, yetersizliği ve değişimi tartışılırken virüsün hızla tüm dünyada etkisinin artmasıyla gözler devletlerin ekonomik olarak ne durumda olacağına çevrilmiştir. Krizin etkilerini azaltmak için aynı anda kamu, özel sektör ve hane halkı borçluluğunu yeni zirvelere taşıyan zorlama ve tercihlerin sonu yönetilebilir değildir. Dahası, bu göstergelerle yönetilen birçok ülkenin siyasi bağımsızlıktan söz etmesi hatta istikrarını koruması mümkün olmayacaktır.

DSÖ, IMF ve AB gibi uluslararası yapıların küresel sistem için ne denli faydalı olduğu tartışılırken böylesine etkili bir caydırıcı gücün ortaya çıkması tüm devletler tarafından sorgulanması gereken etkenlerin başında gelmelidir. Yeni uluslararası düzen ve güvenlik regülasyonunda, klasik taraflar yerine ulusal ve küresel kapasiteler arası ittifaklar ve farklılıklar, türbülansın şiddetini ve uzunluğunu belirleyecektir. Bu bağlamda yeni jeopolitiği tanımlamak içinse daha önce kullanılmamış formüller üzerinde çalışma zorunluluğu vardır. “Mikro-milliyetçilik”, “Entegrasyon” ve “Öngörülemezlik” çerçevesinde şekillenecek uluslararası düzen ve kurumların geleceği, “Güç ve Adalet” ile desteklenmiş bir dünya vizyonuna bağlıdır.

Toprağın en kıymetli olduğu dönem “İmparatorluklar Çağı” idi. “Sanayi Devrimi” ile birlikte makine daha değerli hâle geldi. Neticede ulus-devletler doğdu. Bugün içinde bulunduğumuz “Bilgi Çağı” ise mikro-milliyetçilikleri teşvik eden bir uluslararası sistemdir. Pandeminin bu konuda fizikî teyitleri hızlandırabileceğini öngörmek abartılı olmaz. “Mikro-milliyetçiliğin” etnik kökenden ibaret olmadığını (kripto paralar etrafında birleşen insanların bile bir mikro-milliyetçilik çerçevesi içine alınabileceğinin) ve örgütlenebilir her türlü farklılığın mikro-milliyetçilik olarak algılanabileceğinin altını da çizmek gerekir.

Yeni dönemin rekabetinde başarı için temel regülasyonu sağlayan “Eleştirel Düşünce” ve “Liyakattir”. Aslında dünya tarihi boyunca referans olan bu parametrelerin günümüz şartları içinde yeniden yorumlanması ile “kurumsal altyapının” gücünün ortaya çıkarılması gerekmektedir. Ayrıca dünyanın medeniyet çıkmazı hususunda geldiği bu noktada; İkinci Dünya Savaşı sonrası - bugüne göre oldukça idealist şartlarda - kurgulanmış olan uluslararası sistemin de “Güç ve Adalet” temelinde yeniden yorumlanması gerekmektedir. Aksi takdirde yönetilebilir bir dünya veya ülke profilinden bahsetmek pek mümkün olmayacaktır. Yine bu “kurumsal

altyapıyı” desteklemek açısından, öngörülemezlik ve zıtlıkları yönetmek konusundaki uzmanlık alanının - pratikte krizlerle uğraşarak gelişe de - daha bilinçli ve kurgulu şekilde geliştirilmesi gerekmektedir.

“Güç ve Gücün Mülkiyeti” kavramı uzun yıllardır ifade ettiğimiz gibi hızla değişmektedir. Konvansiyonel olan her şeyin; büyük ordular, büyük kalabalıklar, büyük memur ve uzman kitleleri başta olmak üzere, savunma sanayii kapasitelerinin ya da onlara destek veren kurumların - üretim yapan kurumlar da dâhil olmak üzere - konvansiyonel olanın değişim hızını pandemi daha da artıracaktır. Bilginin tek başına değer ifade ettiği hatta geçerli para birimlerinin önüne geçtiği bir dönemde yeni konvansiyonelin ne olduğu hakkında sürekli güncellenen bir arayış içinde olunması gerektiği açıktır. Bu bağlamda konvansiyonel birikimin piyasa değerinin hızla eridiği bir döneme girilmektedir. Bu, kişiler açısından gayrimenkul zenginliği olabilir, ulaşım ve yatırım araçları olabilir, devletler açısından orduları olabilir. Yeni konvansiyonelin karşılığının, ekonomik olarak karşılığının ne olduğunun ve nasıl dönüşmesi gerektiğinin üzerinde durmak yeni güç dağılımı içinde belirleyici olacaktır.

Post-korona sürecinde dönüşecek iş modelinde, üretimdeki yavaşlamanın ekolojiye aldırıldığı nefesin izlerinin takip edilmesi ve derinleştirilmesi, krizden doğan önemli fırsatlardan birinin israf edilmemesini sağlayacaktır. Yine pandeminin toplumsal katmanlardaki çok boyutlu travmalarını yönetecek bir “beklenti yönetimi” kapasitesi kamu yönetimleri için sosyo-ekonomik güvenlik anahtarı olacaktır.

Tüm ülkelerin, devletler-arası sistemlerde oluşabilecek sorunlar için konvansiyonel olarak kendi altyapılarını geliştirmeleri ve sürekli olarak ekonomi, askerî vb. temelli ilerleyişleri, pandemi ile önemini yitirmektedir. Korona öncesinde dâhi işsizlik oranlarının yüksek olduğu ve ekonomik açıdan korunmasız olan devletler virüsün de etkisiyle kurumsal ve sistemsel altyapılarının çökme tehlikesi ile mücadele etmektedirler.

Dün değerli olan bilgi ve birikimlerin gelecekte veya bugün dâhi değerini koruyabileceği meçhuldür. Böyle çalkantılı bir dönemde, devletlerin oluşturacağı orta ve uzun vadeli planlarda kritik stratejiler geliştirilmesi ise hayati öneme sahiptir.

Küresel ekonomide, mevcut korona sürecinde yaşananın ötesinde, post-korona dönemde de sürecek bir ekonomik durgunluk öngörülmektedir. Ulusal, bölgesel ve küresel ölçekte ekonomik daralmaların yaşanması ile birlikte daralma etkilerinin uzun süreli olacağı değerlendirilmektedir. Tahminler bu yıl küresel ekonominin yüzde 4-5 aralığında daralacağı yönündedir. Küresel ekonomide yaşanacak bu seviyedeki duraklama ve gerilemelerin; uluslararası sermayenin

varlıklarında ve kısıtlı kapasiteye sahip üretim yatırımlarında duraksamalara, yabancı iştiraklerin de sermayelerini daraltmalarına neden olacağı belirtilmektedir.

Bu kapsamda imalat başta olmak üzere gayrimenkul, ticari ve idari faaliyetler; toptan ve perakende ticaret, motorlu taşıtlar ve lojistiği; ulaşım, depolama ve iletişim; konaklama ve yemek hizmetleri; sanat, gösteri, eğlence ve diğer hizmetler gibi daha birçok sektörü durma noktasına getirecek etkiye sahip bu olumsuz duruma karşı kurumların altyapılarının ve risk yönetimlerinin yeterli olmadığı görülmektedir.

Mevcut daralma ve durgunluğun savaşız bir küresel düzeltme yapması “borç-para-borç” sarmalındaki kaynak krizine nefes aldırması da mümkündür. Fakat bu durumda ise borçluluk ve sermaye dağılımındaki göreceli refah paylaşımı insanlık için akıl almaz biçimde bozulmaya devam edecektir.

Ekonomistlerin son değerlendirmelerine göre; pandemiye bağlı olarak küresel ekonominin 5,5 trilyon dolar civarı darbe alacağı tahmin edilmektedir. TÜREV piyasalardaki kayıp onlarca trilyon doları bulmuş, istihdam kaybı riski taşıyan kişi sayısı 1 milyara yaklaşmıştır. Pandeminin gelişmiş ülkelerin ekonomilerine maliyetinin geçmiş dönemlerde yaşanan 1929, 2008-2009 ve 1975 resesyonlarındaki düzeylerin üzerinde olacağı değerlendirilmektedir. Korona öncesi ekonomik seviyelere dönüşün ise ancak 2023 yılında olacağı da öne sürülen tahminler arasındadır.

Küresel iş modelini, güç ve mülkiyet dağılımını, güvenlik ve savunmayı dönüştüren temel sektörlerin; “Robotik”, “Biyoteknoloji”, “Yapay Zekâ”, “Nanoteknoloji”, “Uzay” ve “Stratejik Hizmetler” olacağı pandemi ile birlikte bir kez daha teyit edilmiştir. Yine yaşanan krizler, “güvenlik” ve “güç” kavramlarının son 15 yıldır ısrarla dile getirilen yeni stratejik ortamdaki tanımlarını görünür kılmıştır. Bu durum ise savunma, güvenlik, diplomasi ve sosyo-ekonomi alanlarında faaliyet gösteren kurumlar ve paydaşlarının, bu yeni konvansiyonel kavramları yeniden yorumlayarak re-organize olmalarını gerekli kılmaktadır. Bu bağlamda, ülkeler için içeride ve dışarıda düşman aramaya gerek olmadığını, düşman veya dostun kurumsal altyapısının gücünde ve regülasyon değişikliği üretme hızında olduğunu görmek en önemli farkındalıktır.

Re-organizasyon güvenlik kurumlarında her açıdan önemli bir paradigma değişimini gerekli kılmaktadır. Temel paradigma değişikliği güvenliğin “her şey ve hiçbir şey” olduğudur. Mevcut paradigmaya göre yapılanan güvenlik kurumları; değişim ve dönüşümü çok boyutlu ve planlı stratejik bir bakış açısıyla, sosyo-ekonomik gelişmeleri ve bunun topluma yansımalarını da dikkate alarak hayata geçirmelidir.

Her ekonomik sektörün güvenleştirilmesi, güvenlik/savunma sektörünün her boyutunun ise ekonomikleştirilmesi, birlikte yönetilmesi gereken temel paradigmalardır. Artık geleneksel hiyerarşiye dayalı organizasyonlar ve iş yapma biçimi yerine; esnek, modüler, dinamik, akışkan, ihtiyaç odaklı ve dijital dönüşümü tamamlamış kamu ekosisteminin ne ve nasıl olacağı herkes için bir zümrüdü ankadır.

TASAM Başkanı Süleyman ŞENSOY, 6. İstanbul Güvenlik Konferansı Açılış Konuşması, 05.11.2020